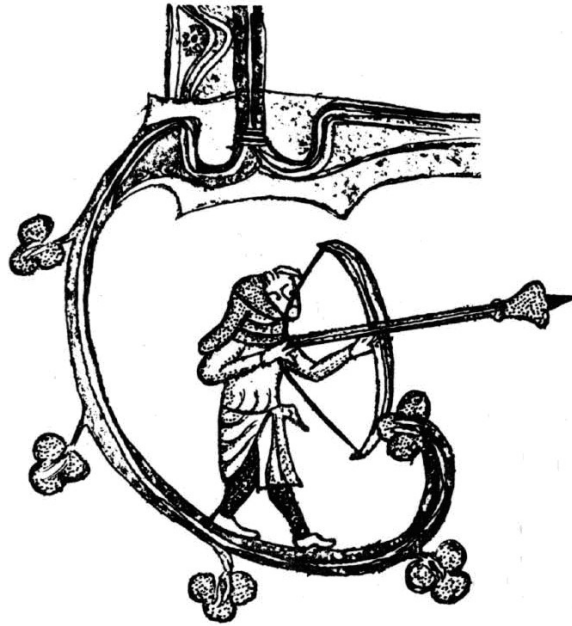

ΒΥΘΟΣΣΑΕ

ΓΛΩΣΣΑΙ

I / 2009

Glossa-info I – 2009

Glossa ry. on 1996 perustettu keskiajan opinto- ja tutkimusyhdistys. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää keskiajantutkimuksen piirissä toimivien tutkijoiden ja opiskelijoiden yhteisiä etuja, lisätä itäisen ja läntisen Euroopan keskiaikaisen kulttuurintutkimuksen yhteistyötä, välittää keskiaikatietoisuutta yli tieteiden rajojen sekä kehittää alan tutkimusta ja opetusta Suomessa. Glossa järjestää esitelmä- ja seminaaritilaisuuksia, retkiä sekä antaa lausuntoja toimialaansa liittyvissä kysymyksissä. Toimimme aktiivisessa yhteistyössä mm. Historiallisen yhdistyksen ja Bysantin tutkimuksen seuran kanssa. Tällä hetkellä jäseninä on yli 100 tutkijaa ja opiskelijaa keskiajantutkimuksen eri aloilta.

Uusia jäseniä pyydetään ottamaan yhteyttä yhdistyksen sihteeriin Rose-Marie Peake-Liedes <rose-marie.peake-liedes@helsinki.fi>

Yhdistyksen jäsenmaksu 2009:

Jäsenmaksu 15 e

Perustutkinto-opiskelijat 10 e

Yhteisöjäsen 20 e

Tilinumero: Nordea 200118 – 182589

Lisäksi tiedotamme toiminnastamme sähköpostilistallamme **glossa-list@helsinki.fi**, jolle voit liittyä lähettämällä viestin “subscribe glossa-list” osoitteeseen majordomo@lista.tsv.fi.

Hallituksen tavoitat osoitteesta: glossa-ry@lista.tsv.fi

Glossan kotisivu: www.glossa.fi

Glossae 1 – 2009

Glossae-lehden julkaisee
Keskiajatutkimuksen seura Glossa ry.
Lehti ilmestyy neljästi vuodessa.
Materiaali seuraavaa numeroa varten
pyydetään lähettämään viim. 1.5.2009 Tuija Ainoselle, tainonen@chass.utoronto.ca.

Perustettu vuonna 1998, 11. vuosikerta.
Toimitus ja taitto: Tuija Ainonen
Määrä: 150 kpl
Helsinki, Yliopistopaino 2009
ISSN 1455-9153

Päätoimittajan pöydältä

Hyvä lukijamme, toimitus toivoo yhä hartaasti että lukijakuntamme osallistuu ahkerasti lehdemme sisällön tuottamiseen informoimalla tuoreista keskiaikaan liittyvistä tapahtumista, julkaisuista, hankkeista ja muista kiinnostavista uutisista. Julkaisumme on oiva kanava tarjota näkyvyyttä niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasollakin kuten uutinen *Ménestrel* -verkkosivuston sisällöstä osoittaa. Tassatkamme yhä Suomen yliopistojen tarjonnan esittelyä, ja tutustumme jalkineisiin.

Tuija Ainonen, päätoimittaja

Puheenjohtajan terveiset

Hyvä Glossan jäsen!

Huomenna on ystävänpäivä, mutta en ole kirjoittanut yhtään tervehdystä enkä edes ollut erityisen ystävällinen kenellekään. Sähköpostini menee sitä paitsi ihan kohta tukkoon. Olen kipeästi loman tarpeessa.

Millainen voisi olla keskiajanharrastajan unelmaloma? Siihen voisi kuulua vierailu unelmakivaan linnaan korkealla vuoristossa. Unelmakivan linnan pihalta löytyisi yksisarvisen jälkiä, ja kaivon takaa salaperäinen kivimuodostelma, joka osoittautuisi aarekartaksi. Kartta johdattaisi kapeita kierreportaita korkeimpaan torniin, jonka salalokerossa olisi Wilhelm Tyyrolainen kadonnut käsikirjoitus *Gesta orientaliū principū*. Ja sitten voisi vain lukea, lukea, lukea...

Kaltaisilleni, jotka Alamutin sijasta rentoutuvat tiedon helmien parissa kotimaisilla yliopistopaikkakunnilla, suosittelen lämpimästi Glossan tapahtumia. Glossalla on ollut alkuvuodesta paljon kiinnostavaa toimintaa, ja jatkoa seuraa kevään kuluessa. Tieteiden yössä Tieteiden Talolla 8.1. FM Ilkka Leskelä ja FM Mervi Suhonen esitelmöivät täydelle salille aiheista *Turkiksista tervaan - Itämeren kaupankäynnin muutoksesta keskiajalla* ja *Esineiden ja kulttuurien evoluutio? Arkeologien ajatuksia ennen ja nyt*. Bysantin tutkimuksen seuran ja Helsingin yliopiston Tutkijakollegiumin kanssa 22.1. yhteistyössä järjestetty seminaari *Bysantti ja länsi, kohtaamisia ja konflikteja* osoittautui niinikään menestykseksi. Tilaisuuden avaajana toimineen dos. Pauli Annalan jälkeen seminaarissa esitelmöivät FM Juho Wilsman (*"Sotaisat" frankit vastaan "naismaiset" kreikkalaiset: Prinitsan taistelu 1263.*), FM Jesse Keskiäho (*Pyhät, yhdentekevät tai pahat kuvat? Nikean toisen kirkolliskokouksen (787) vastaanotosta karolingisessa keisarikunnassa.*) sekä prof. Gunnar af Hällström (*Dionysios Areopagitan uusi tuleminen.*) Olemme myös tutustuneet 12.2. FM Ulrika Rosendahlin asiantuntevalla opastuksella Keskiaikainen kylä –näyttelyyn Espoon kaupunginmuseossa.

Kevään seuraavat esitelmät pidetään 10.3. ja 21.4. Tieteiden Talolla (Kirkkokatu 7, Helsinki), jolloin FT Hannele Klemetilä puhuu keskiaikaisesta ruokakulttuurista ja erityisesti meren antimista ja FT Janne Harjula keskiajan jalkinemuodista. Tällä viikoilla saapui myös ilahduttava viesti keskiajan germaanisen kirjallisuuden johtavalta asiantuntijalta prof. Albrecht Classenilta, että hän matkallaan väitökseen Jyväskylässä ehtii pysähtyä 18.3. Helsinkiin pitämään luennon ajankohtaisesta tutkimuksestaan! Ilmoitamme yksityiskohdista niiden tarkennuttua yhdistyksen www-sivuilla.

Sittenkin hyvää ystävänpäivää!

Sini Kangas

Puheenjohtaja

Vuoden 2009 jäsenmaksujen aika on tullut.

Yhdistyksemme toiminta pohjautuu pitkälti vapaaehtoistyön voimaan, mistä suurimmat kiitokset kuuluvat hallitukselle. Jäsenmaksut mahdollistavat osaltaan monipuolista toimintamme, ja ovat tärkeä yksittäinen tekijä taloudemme tasapainossa. Muistattehan myös käyttää viitenumeroa, joka löytyy lehden takasivulla olevasta osoitetarrastanne.

Pyydämme ystävällisesti maksamaan vuoden 2008 jäsenmaksun 15.3. mennessä.

Tili: Nordea 200118-182589

Maksun saaja: Glossa ry.

Glossa ry:n jäsenmaksu 2008

Summa: 15 e /
10 e (perustutkinto-opiskelijat) /
20 e (yhteisöjäsen)

Eräpäivä: 15.3.2009

Viitenumero: Ks. osoitetarra

Tieteessä tapahtuu

Kansainväliset julkaisut:

Harjula, Janne: *Before the Heels. Footwear and Shoemaking in Turku in the Middle Ages and at the Beginning of the Early Modern Period*. Archaeologia Medii Aevi Finlandiae XV. Saarijärvi 2008.

Kansalliset julkaisut:

Heikkilä, Tuomas: *Piirtoja ja kirjoituksia. Kirjoittamisen kulttuurihistoriaa keskiajalla*. SKS 2009. (tulossa).

Heikkilä, Tuomas: *Sankt Henrikslegenden*. SLS 2009. (tulossa)

Lahtinen, Anu: *Anpassning, förhandling, motstånd. Vinnliga aktörer i släkten Fleming 1470-1620*. Översättning Camilla Frostell. SLS 2009. (tulossa)

Lamberg, Marko, Anu Lahtinen ja Susanna Niiranen (toim.): *Keskiajan avain*. SKS 2009. (tulossa)

Uusimmat väitökset:

FL Samu Niskanen väittelee 28.2.2009 kello 10.15 Helsingin yliopiston humanistisessa tiedekunnassa aiheesta '*The Letter Collections of Anselm of Canterbury*'. Vastaväittäjänä on professori Rodney Thomson, University of Tasmania, ja kustoksena professori Tuomas Heikkilä.

MIRATOR

<http://www.glossa.fi/mirator/>

Keskiaika keskellämme, viimeaikaisia uutisotsikoita

Keskiaikaisia laulukirjoja saatavilla digitaalisesti

Arkistolaitoksen Digitaaliarkistoon on digitoitu kokoelma keskiaikaisia liturgisia laulukirjoja. Tämä niin sanotun Gummerus-kokoelman käsikirjoihin kuuluvat muun muassa rukoushetkien musiikkia sisältävät kirjat 1400- ja 1500-luvuilta, Karjalohjan antifonarium ja Marttilan käsikirjoitus.

Gummerus-kokoelman käsikirjoitukset tai niiden katkelmat on ajoitettu 1300-luvun lopulta 1600-luvun alkuun. Uuden ajan puolelle yltävä aikaväli kertoo, että Suomessa keskiaikaisia latinankielisiä liturgisia laulukirjoja kopioitiin ja käytettiin senkin jälkeen, kun luterilaisuus oli vakiinnuttanut asemansa Ruotsi-Suomessa. Musiikkihistoriallisen merkityksen lisäksi niillä on arvoa selvittäessä ajanjakson kulttuuri- ja kirkkohistoriaa.

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulin arkiston aineistoja säilytetään Turun maakunta-arkistossa. Järjestämistyön yhteydessä vuonna 1909 löydettiin sidokset, jotka toimitettiin Helsingin yliopiston kirkkohistorian professorille Jaakko Gummerukselle luetteloitaviksi. Digitoitu aineisto käsittää seuraavat arkistoyksiköt:

- I:1 Psalterium 1300 - 1400
- I:2 Taivassalon manuale 1350 - 1500
- I:3 Karjalohjan antifonarium 1400-luvulta
- I:4 Antifonarium 1400-luvulta
- I:5 Antifonarium Laurencius Jacobi 1450 - 1550
- I:6 Marttilan käsikirjoitus 1500-luvun lopulta
- I:7 Laulukirjakatkelmia 1500-luvun lopulta

http://digi.narc.fi/digi/hae_ay.ka?sartun=274465.KA

Ménestrelin eli keskiajantutkimuksen kansainvälisen verkkosivuston Finlande-maasivu avattu

Muunmuassa Glossa-lehtien tietojen pohjalta (Keskiajan tutkimus Suomen yliopistoissa) toteutettu Suomen keskiajantutkimusta ja keskiajan tutkijoita esittelevä maasivu on avattu kansainvälisen *Ménestrel* -verkkosivuston alla. Suomen osalta sisällön on koontanut ja toteuttanut FT Hannele Klemettilä.

Toistaseksi vielä pelkistetty Finlande-sivu on tarkoitus kehittää edustavaksi ja monipuoliseksi. Tulevaisuudessa sivusto muuttuu kaksikieliseksi (ranska-englanti), jolloin muutkin kuin ranskantaitoiset voivat ottaa osaa ideointiin, kommentoida ja antaa lisäysehdotuksia ja täsmennyksiä.

Sivustoa voi tutkailla osoitteessa www.menestrel.fr

Glossan hallitus 2009

puheenjohtaja:

Kangas, Sini, FT

Helsingin yliopisto, Helsinki Collegium for Advanced Studies
Erikoisaloja: keskiajan aatehistoria, sodankäynnin ideologian ja ristiretkien historia, lasten historia.

sihteeri:

Honkapohja, Alpo, FM

Helsingin yliopisto, Englannin laitos
Tutkimusala: keskiaikainen lääketiede, valmisteilla sähköinen verkkoeditio Cambridgessä sijaitsevasta käsikirjoituksesta O.1.77., joka on noin vuodelta 1460 peräisin oleva taskukokoinen sekä keskienglannin- että latinankielistä materiaalia sisältävä lääkärin käsikirja.

rahastonhoitaja:

Kasurinen, Olli-Pekka, fil.yo

Helsingin yliopisto, Historian laitos.
Kuopiosta lähtöisin oleva historian opiskelija, joka viimeistelee graduaan englantilaisesta vaikutuksesta Skotlannin kirkossa 1000-luvun lopulla ja 1100-luvulla.

Miratorin päätoimittaja:

Keskiaho, Jesse, FM

Helsingin yliopisto, Historian laitos
Valmistelen väitöskirjaa Varhaiskeskiaikaisesta unia ja näkyjä koskevasta ajattelusta (n. 400 - 850). Tutkin myös Kansalliskirjaston keskiaikaisia pergamenttfragmentteja prof. T. Heikkilän työryhmässä, ja oraakkeleita antiikissa prof. M. Kajavan työryhmässä.

Kuuliala, Jenni, FM

Tampereen yliopisto, Historiatieteen ja filosofian laitos
Tutkimusaiheena pienten lasten mahdollinen marginalisaatio epäonnisten tapahtumien seurauksena, tarkastelun alla erityisesti epäviralliset uskomukset sekä lasten vammaisuus ja sairaudet.

Peake-Liedes, Rose-Marie, FM

Helsingin yliopisto, historian laitos
Pro gradu -tutkielmassani tutkin naisten pyhiinvaellusta ja hengellisyyttä keskiajalla kolmen mystikkonaisen (Angela Folignolaisen, Dorothea Montaulaisen ja Margery Kempen) sekä keskiaikaisen kirjallisuuden näkökulmasta.

Suhonen, Mervi, FM

arkeologi, Turun yliopisto / arkeologia: jatko-opiskelija;
Helsingin yliopisto / arkeologia: projektityöntekijä
ala: Suomen ja lähialueiden arkeologinen aineisto, Turun ja Viipurin kulttuurikerrokseen; esihistoriallisen ja historiallisen ajan taitteesta Itämeren piirissä, kaupungeissa ja maaseudulla; arkeologian metodiikkaa ja työmenetelmien käyttö

Räsänen, Elina, FM

Helsingin yliopisto, Taiteiden tutkimuksen laitos, Taidehistoria
Viimeistelee myöhäiskeskiajan puuveistoksia, erityisesti Pyhä Anna itse kolmantena -aihetta käsittelevää väitöstutkimusta. Eriyisaloja myöhäiskeskiajan kirkollinen taide, pyhimysveistokset ja alttarikaapit sekä ruumiillisuus ja sukupuoli kristillisessä ikonografiassa.

Westergård, Ira, FT Helsingin yliopisto, taiteiden tutkimuksen laitos, taidehistoria
Olen taidehistorioitsija ja erikoisalani on Italian 1400-1600 taide. Väitöskirjani (2007) käsitteli neitsyt Mariaan liittyvää kulttia ja firenzeläisiä alttarimaalauksia. Tällä hetkellä tutkin Firenzen 1400-luvun sosiaalisia verkostoja sekä taiteilijoiden työpajakäytäntöjä.

ja varajäsenet:

Glossae-lehden päätoimittaja:

Ainonen, Tuija, FM University of Toronto, Centre for Medieval Studies
Tutkimusintressit: sanaselitysoppaat, aakkostaminen, indeksointi ja muut kirjalliset tekniikat, käsikirjoitustutkimus, palaeografia, editointi, latina

Hockman, Tuula, FT Tampereen yliopisto, Historiatieteen ja filosofian laitos
Tutkimusintressit: Suomen keskiaika: poliittinen historia, perhe- ja sukuhistoria, eliitin historia, taloushistoria ja taidehistoria

Leskelä, Ilkka, FM Helsingin yliopisto, historian laitos (yleinen historia)
Tutkimusintressit: myöhäiskeskiajan kauppiaiden ja sivistyneiden verkostot Itämeren piirissä; kommunikaatio, kulttuurivaikutteet, opiskelu, merenkulku, sosioekonomia, kielet (vanha ruotsi, keskialasaksa).

Päivi Räisänen, FM Georg-August-Universität Göttingen, Seminar für mittlere und neuere Geschichte
Uskonnollisen toiseuden kulttuurista rakentumista ja prosessiin osallistuneiden strategioita kastajien (anabaptistien) esimerkin kautta Württembergin herttuakunnassa 1500-luvulla ja 1600-luvun alussa käsittelevä väitöskirja parhaillaan tarkastettavana. Muut erityisintressit: mikro- ja mentaliteettihistoria, reformaation ja radikaalin reformaation sosiaali- ja kulttuurihistoria, kerettiläisyys

toimihenkilöt, tiedottaja:

Lidman, Satu, FT Joensuun yliopiston post doc-tutkija + tuntiopettaja (Kauppa- ja oikeustieteiden laitos sekä Historian oppiaine) + vapaana tutkijana kotitoimistolla Helsingissä
Erityisala rikoshistoria, erityisesti myöhäiskeskiaika ja varhainen uusi aika. Väitöskirja 2008 häpeärangaistuksista Baijerin herttuakunnassa. Meneillään post doc häpeän ja kunnian historiallisesta jatkuvuudesta oikeuskulttuurissa.

Glossan yhteyshenkilöt:

Katajala-Peltomaa, Sari, FT Tampereen yliopisto, Historiatieteen ja filosofian laitos
Maallikoiden uskonharjoittamisen muodot 1200-1400-luvuilla, rituaalit, perhe-, lapsuus- ja sukupuolihistoria

Tolvanen, Pia, HuK Jyväskylän yliopisto, Historian ja etnologian laitos, Suomen historia
Gradu-aihe: sukulaisuus keskiajan Suomessa

TARJOLLA HUHTIKUUSSA: NAHKAISIA HERKKUPALOJA

Mervi Suhonen, Turun yliopisto

Glossan huhtikuun kuukausikokouksessa pidetään jalat keskiaikaisella maanpinnalla. FT Janne Harjula esittelee Turun keskiaikaisia ja uuden ajan alun arkeologisia nahkajalkinelöytöjä ja muita esineitä.

Vuosikymmen suutarintyön parissa tekee mestarin. Turun keskiaikaisten suutarien kädentaidot tulivat näkyviin vuonna 1998, kun maakuntamuseo teki laajat ja syvät pelastuskaivaukset Åbo Akademin päärakennuksen tontilla (SKAS 4/1999; artikkeleita aineistosta ks. esim. Kaupunkia pintaa syvemmältä 2003). Sillä paikalla seisoo nyt yli Akademin rakennus Gripen (Aarnikotka). Janne Harjulan lisensiaattityö Turun eri kaivausten nahkalöydöistä valmistui vuonna 2004, väitöskirja viime keväänä (Harjula 2005; 2008).

Nahanpalojen löytyminen keskeltä Turkua ei ole ollut yllätys. Nahkajalkineet ja suutarintyöstä syntynyt leikkuujäte ovat keskiajan kaupunkien kosteissa kulttuurikerroksissa päinvastoin tuskallisen tavallisia. Kaivauksissa löydetään myös mitä erilaisimpia katkelmia vöistä ja hihnoista, sormikkaista ja rukkasista, kukkaroista, koteloista jne. Joissakin on vielä kiinni metalliheloja tai –niittejä tai puukko voi olla sisällä tupessaan. Moni pala ja suikale jää määrittämättä. Esimerkiksi nahasta valmistetut lingot tunnistettiin vasta 2000-luvun alussa Turun aineistosta, ja samalla kävi ilmi, että olihan niitä löytynyt ennenkin, mutta nykyajan arkipäivässä vieras esine oli pysynyt pitkän arvoituksena (Harjula & Jokela 2003).

Orgaaninen aineisto viihtyy vain riittävän vähäbakteerisissa oloissa. Suojaavien pintakerrosten alla, märässä mutaisessa maassa voivat parin-kolmen metrin syvyydessä olla säilössä keskiaikaisen elämän herkullisimmat jäänteet: puuesineet ja veistojäte, luuesineet ja teurastusjäte, tuohi, kangas, pergamentti. Lähellä maanpintaa, ilmassa tiilimurska- ja hiekkakerroksissa hauras eloperäinen aines sen sijaan hapristuu olemattomiin. Kalkki auttaisi, mutta Suomen maaperä ei ole riittävän hapan esimerkiksi esihistoriallisten vainajien säilymiseksi. Heistä on esi- ja varhaiskristillisissä ruumishaudoissa usein jäljellä vain tumma haamumainen hahmo hiekkamaassa.

Suomessa keskiajan paksuja, märkiä ja monesti vielä miedosti lannalta tuoksuhtavia kulttuurikerroksia on käytännössä eniten juuri Turun keskustassa. Vuoden 1998 kaivaukset olivat tällaisten kerrosten osalta suuremmat kuin kertakaan maassamme aiemmin. Nyt nähtiin konkreettisesti, että kun kaivaminen eteni 1500-luvulta syvemmälle, 1400- ja 1300-luvuille, alkoi tulla esiin hyväkuntoisia hirsitalonpohjia ja asukkaiden elämän koko esinekirjo. Vain ihmiset itse olivat poissa: ÅA:n kaivaus ja useimmat muutkin kaupunkikaivaukset ovat asuinkortteleiden tutkimuksia, eivät hautakaivauksia.

Ken on itse seissyt syyssateessa arkeologisen työmaan seulontapisteessä ja rautakaupan nahkahanskat kädessä nyppinyt tummanruskeasta kulttuurimaasta tummanruskeaa nahkasilppua, tietää, että löytöjen matka väitöskirjaksi kysyy kärsivällisyyttä. Janne kuitenkin tuskin malttoi odottaa, sillä ÅA:n kaivauksilla päästiin jo seulavaiheessa ihailemaan myös ehjiä esineitä. Niiden oikea ensiapu on kevyt vesipesu ja kylmäsäilytys. Työmaan jääkaapit täyttyivät ja niitä haettiin kierrätyskeskuksesta lisää. Maakuntamuseon konservointitiloissa esineet puhdistetaan uudelleen vedellä, hellästi,

pullasudilla, ja ne upotetaan muoviliuokseen (PEG). Konservoitu nahka on tummanruskeaa ja tuntuu kädessä hieman muoviselta. Vaihtoehtona on kuivata nahka täysin kuivaksi, mikrobien kannalta mauttomaksi. Periaate on sama kuin pyykkipäivänä ennen ilmastomuutosta: pakkanen. Pakastekuivaimessa, jossa hurisee tuuletin, nahka säilyttää keskiruskean värinsä ja nahkamaisen tuntunsa. Turussa nahkaa löytyy niin paljon, että konservaattori Maarit Hirvilampi lajittelee massalöydöt PEG-konservointiin, paraatiesineet pääsevät pakkaskäsittelyyn.

Nahassa käsityön jälki on käsin kosketeltavissa. Esineissä on leimoin tai viilloin tehtyä ornamenttiikkaa, reunaompeleissa voi olla jäljellä kasvikuittulangan pätkiä, jotkin palat on keskiajalla selvästi kierrätetty uusiokäyttöön. Myös käyttöjäljet ovat kouriintuntuvia. Kengissä voi olla keskiaikaisten liikavarvasvaivojen jälkiä! (Harjula & Jokela 2003).

Lisensiaattityössään Janne Harjula esittelee ne Turusta löytyneet nahkaesineet, joita keskiajan ja 1500-luvun asukkaat ovat kantaneet mukanaan tarve-esineidensä suojuksina (portable artifacts). Suurin ryhmä ovat puukkojen ja veisten tupet. Jotkin niistä ovat mestarityötä, osa taitamattomampien tekijöiden suoraan sanoen kömpelösti koristelemia, mutta yhtä kaikki persoonallisia käyttöesineitä. Kahta samanlaista ei ole, mutta eri esineissä toistuvat työtekniikat ja koristeaiheet puhuvat omaa kieltään. Keskiajan kaupungeissa asteli myös miehiä miekka vyöllään, ja silloin huotran koristelulla oli varmasti merkitystä. Janne on myös pohtinut sitä, miten huotra rakennettiin, missä asennossa sitä kannettiin ja miten miekan hupuksi pujotettiin kätevä sadesuojus.

Arkeologia halajaa haastamaan stereotypioita, joita kirjallisten ja kuvalähteiden tulkinnat meille keskiajalta välittävät. Miekkaa kantanutta naista emme vielä ole Suomen keskiajalta löytäneet, rautakauden osaltahan tätä on pohdittu. Mutta aiemmin tuntemattomaan väkeen nahkaesineiden välityksellä kyllä tutustutaan. Janne on käynyt läpi kirjoitetut tiedot keskiajan Turun nahkakäsityöläisistä. Nimenomaan heitä kaivausaineistosta ei tunnistettu, mutta pettymys on lähes olematon verrattuna siihen, että artefaktien myötä tapaamme monia meille nimettömiksi jääviä taitureita ja ennen kaikkea esineiden käyttäjiä. Mitä mietti keskiajan turkulainen, jonka upouudessa puukontupessa oli nätti tasku myös pikkuveitselle?

Väitöskirjassaan Janne käsittelee Turun kenkälöydöt. Niiden vuoro tuli viisaasti vasta tuppi- ja huotratutkimuksen jälkeen, sillä arkeologisessa aineistossa kenkä ei ole yksi kompakti objekti vaan palapeli. On otettava huomioon kengänpohjat, päällysnahat, reunavahvikkeet, kantavahvikkeet, nauhat, hihnat, soljet ja niin edelleen. Kaivausten perusteella voisi joskus kuvitella, että keskiaikaisilla kaduilla hylättyjä kenkärajoja lojui lähes vierä vieressä. Tuskinpa kuitenkaan, mutta tosiasia on, että silloiset nahkapohjajalkineet eivät olleet pitkäikäisiä vaan asiaa suutarin luo tuli joka kevät ja syksy. Jätettäkkin siis syntyi runsaasti.

Ovatko keskiaikaisissa maalauksissa komeilevat pitkäkärkiset narrintossut olleet joskus todellisuutta? Eivät ehkä aivan, mutta pitkäkärkistä kenkämuotia on kyllä suosittu Turussakin. Käytössä olivat myös nykyaikaista voimistelutossua muistuttavat kurpposet, erilaiset hihnoilla tai nauhoilla kiinnitetyt kävelykengät, tyylikkääts kesäsandaalit ja hapsuvartist saappaat. Kalossien edeltäjinä tunnemme patinukset, jotka hihnojen näyttävästä koristelusta päätellen eivät suinkaan tavallisen kuraisen arkipäivän varusteita. Lapset saivat varmastikin kirmata enimmäkseen paljain kintuin, mutta oli niitäkin päiviä,

jolloin pikkuneiti sai pukea jalkaansa viehättävät kengät.

Kenkämuodin muuttumista voidaan löytöjen perusteella seurata melko täsmällisesti, jopa vuosikymmen vuosikymmeneltä, ja tässä valossa vastauksen saa myös kysymys, pysyttiinkö keskiajan Turussa ajan hermolla, kansainvälisten tuulten mukaan. Jannen aikarajaus ”Before the heels” viittaa aikaan ennen kengänkorkoja.

Turusta on löydetty myös keskiaikaisia suutarin työvälineitä ja työpaja. Parkkitynnyri on niin suuri, että kaivauksilla mies kiipesi sen sisään lapioimaan sitä tyhjäksi. Kimmet ovat tallella, vanteet samoin. Tynnyri oli esillä Turun kaupungin 775-vuotisjuhlanäyttelyssä, jolle annettiin nimi – yllätys-yllätys – arkeologisen nahkalöydön mukaan. Eräässä ilmeisesti laukkuun kuuluneessa hihnassa lukee Got woldes ’Jumala suokoon’ (Elämää hansa-ajan Turussa 2004).

Arkeologia on tieteenalana kulttuurien tutkimuksen ja luonnontieteiden yhteistä kenttää. Nykyaikainen monitieteisyys toteutui jo Jannen molemmissa opinnäytetöissä, kun nahkamateriaalia ja ommellankoja analysoitiin eläin- ja kasvitieteellisin menetelmin. Tämän vuoden alussa alkaneessa Maa- ja metsätalouden tutkimuskeskuksen johtamassa ja Suomen Akatemian rahoittamassa projektissa Janne ja eräät muut arkeologisen materiaalin asiantuntijat ovat mukana selvittämässä, mitä maatiaiseläinlajiemme geeniperimä paljastaa niiden alkuperästä. Olivatko esineiksi muokatut vuodat geeneiltään kotoperäisten nautojen ja muiden eläinlajien nahkaa vai tuotiinko keskiajan kauppalaivoissa nahkaraaka-ainetta ja myös eläviä eläimiä?

Glossa ry toivottaa jäsenensä ja kaikki kiinnostuneet tutustumaan keskiajan ihmisiin sananmukaisesti kantapään kautta!

Kirjoittaja on Glossa ry:n hallituksen jäsen ja on työskennellyt mm. Åbo Akademin kaivauksilla ja löytöaineiston jälkikäsitellyssä yhdessä Janne Harjulan kanssa.

KIRJALLISUUS:

Elämää hansa-ajan Turussa. Got woldes. Turun linna 18.06.2004 – 27.02.2005. Turun maakuntamuseo. Näyttelyesite 34.

Harjula, Janne 2005. Sheats, scabbards and grip coverings. The use of leather for portable personal objects in the 14th – 16th century Turku. *Archaeologia Medii Aevi Finlandiae* X.

Harjula, Janne 2008. Before the heels. Footwear and shoemaking in Turku in the Middle Ages and at the beginning of the early Modern Period. *Archaeologia Medii Aevi Finlandiae* XV.

Harjula, Janne & Jokela, Sanna (2003). Linkoja, kenkiä ja muita kahden kaivauksen nahkalöytöjä. Teoksessa: Kaupunkia pintaa syvemmältä, s. 255-266.

Kaupunkia pintaa syvemmältä. Arkeologisia näkökulmia Turun historiaan. *Archaeologia Medii Aevi Finlandiae* IX. Toim. Liisa Seppänen.

SKAS. Suomen keskiajan arkeologian seuran jäsenlehti 4/1999. [Åbo Akademin tontin tutkimukset. Seminaari Hämeen linnassa 19.11.1999]

Keskiajan opetus ja tutkimus Suomessa 2000-2008

Helsingin yliopisto

osa 3

Humanistinen tiedekunta

Englannin kielen laitos

Alpo Honkapohja, FM, Englannin laitos, Helsingin yliopisto

Keskiaikaan keskittyvät tutkijat Englannin kielen laitoksella ja englannin kielen vaihtelun, kontaktien ja muutoksen tutkimusyksikössä (Varieng):

Fodor, Alexandra, MA: jatko-opiskelija

Ala: historiallinen lingvistiikka: syntaksi ja corpus-tutkimus. If-lauseiden kehitys alkaen 1400-luvulta ja näiden kehitys eri konteksteissa.

<http://linguistlist.org/people/personal/get-personal-page2.cfm?PersonID=112709>

Heikkinen, Kanerva, TM FM: jatko-opiskelija

Ala: Historiallinen lingvistiikka. Kasteeseen liittyvä sanasto muinais- ja keskienglannissa. Diakroninen perspektiivi.

http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_heikkinen.html

Hintikka, Marianna, FM: jatko-opiskelija

Ala: historiallinen semantiikka ja corpus-tutkimus. Sanojen *bad*, *evil*, *ill*, *lither*, *naughty*, *vile* ja *wicked* semanttinen kenttä ja muutokset muinais-, keski-, varhaisessa nykyenglannissa ja nykyenglannissa.

http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_hintikka.html

Holman, Eugene, BA: PhilCand luennoitsija

Ala: morfologia, kielten historiallinen typologia, sociolingvistiikka, kielitieteen historia. Opettaa jonkin verran muinais- ja keskienglantiin liittyviä kursseja.

<http://www.eng.helsinki.fi/staff/holman.html>

Honkapohja, Alpo, FM: jatko-opiskelija

Ala: sähköinen verkkoeditoiminen, varhainen lääketiede, keskienglannin kirjallisuus

http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_honkapohja.html

Juvonen, Teo, FM: jatko-opiskelija

Ala: possessiivirakenteiden morfologia ja syntaksi myöhäiskeskienglannissa ja varhaisessa nykyenglannissa. Corpus-tutkimus.

http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_juvonen.html

Kahlas-Tarkka, Leena, FT: luennoitsija, tutkija
Ala: Historiallinen lingvistiikka. Muinais- ja keskienglannin syntaksi. Diakroninen perspektiivi. Mm. Indefiniittipronomit ja kieliopillistuminen. Kirjoittanut myös keskiajan tutkimuksesta yleisemmällä tasolla.
http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_kahlas-tarkka.html

Koivisto-Alanko, Päivi, FT: tutkija
Ala: kognitiivinen lingvistiikka, historiallinen lingvistiikka.
http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_koivisto-alanko.html

Marttila, Ville, FM: jatko-opiskelija
Ala: sähköinen verkkoeditoiminen, käsikirjoitustutkimus, ruokareseptit diakronisena genrenä
http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_marttila.html

McConchie, Roderick, PhD: luennoitsija, tutkija
Ala: lääketieteellinen terminologia vuoteen 1500-luvulla, englannin kielen sanakirjojen historia, prefiksin dis- kehitys keskiajalta eteenpäin. Koonnut myös luetteloa Pietarin kansalliskirjaston englanninkielisistä kirjoista.
http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_mcconchie.html

Nevalainen, Terttu, FT: professori
Ala: historiallinen sociolingvistiikka, englannin kielen historia ja corpus-tutkimus. Kerännyt CEEC (Corpus of Early English Correspondence) corpusta, joka alkaa keskiaikaisista kirjekokoelmista.
http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_nevalainen.html

Nurmi, Arja, FT: tutkija
Ala: englannin kielen modaalisten apuverbien kehitys 1400-luvulta lähtien. Koodinvaihto.
http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_nurmi.html

Pahta, Päivi, FT: nykyisin professori Tampereen yliopistolla
Ala: historiallinen (corpus-)lingvistiikka, käsikirjoitustutkimus, koodinvaihto keski- ja varhaisessa nykyenglannissa
http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_pahta.html

Palander-Collin, Minna, FT: tutkija, nykyisin tutkijakollegiumissa
Ala: kielen muutos ja yhteiskunnallinen todellisuus. Sosiaalisen kanssakäymisen muodot myöhäiskeskiajalta uudelle ajalle.
http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_palander-collin.html

Taavitsainen, Irma, FT: professori
Ala: historiallinen pragmatiikka ja stilistiikka, diskurssianalyysi, genre-, rekisteri- ja tekstityyppitutkimus. Johtaa Scientific Thought Styles -projektia, joka on julkaissut Middle English Medical Texts –corpuksen (MEMT).

http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_taavitsainen.html

Timofeeva, Olga, MA: jatko-opiskelija

Ala: latinan vaikutus muinaisenglannin syntaksiin, kääntäminen ja kielikontaktit keskiajalla

http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_timofeeva.html

Valtonen, Irmeli, FT: tutkija

Ala: Saanut juuri valmiiksi laajan Anglo-Saksien tekemiä kuvauksia Skandinaviasta koskevan väitöskirjan.

http://www.helsinki.fi/varieng/people/varieng_valtonen.html

Opinnäytetyöt 2000-2008

1. Väitöskirjat:

(2008) Valtonen, Irmeli (LAUDATUR): *The North in the Old English Orosius: A Geographical Narrative in Context* (Mémoires de la Société Néophilologique de Helsinki 73), Helsinki: Société Néophilologique.

(2007) Mäkinen, Martti (ECL): *Between Herbals et alia: Intertextuality in Medieval English Herbals*. Helsinki: University of Helsinki E-thesis.

(2005) Pakkala-Weckström, Mari (MCL): *The Dialogue of Love, Marriage and Maistrie in Chaucer's Canterbury Tales* (Mémoires de la Société Néophilologique de Helsinki 67), Helsinki: Société Néophilologique.

(2004) Nevala, Minna (ECL): *Address in Early English Correspondence: Its Forms and Socio-Pragmatic Functions*. (Mémoires de la Société Néophilologique de Helsinki 64), Helsinki: Société Néophilologique.

(2001) Österman, Aune (CL): *Where your treasure is, there is your heart. A corpus-based study of there compounds and there/where subordinators in the history of English* (Mémoires de la Société Néophilologique de Helsinki 59), Helsinki: Société Néophilologique.

3. Pro-Gradu –tutkielmat:

(2008) Leskelä, Leena (MCL): *Medieval Lord: A Diachronic Study of Dryhten and Hlaford in Old and Middle English*. (M. Kilpiö - L. Kahlas-Tarkka)

(2008) Reijonen, Zanna (CL): *Merlin in History: Legend and Reality*. (M. Shackleton – L. Kahlas-Tarkka)

(2006) Hellberg, William (MCL): *The Dual Pronouns of Early English*. (L. Kahlas-Tarkka – R. McConchie)

(2006) Juvonen, Teo (LAUDATUR): *Genitive Variation in Late Middle and Early Modern English: The Interaction of Linguistic and Extralinguistic Factors*. (H. Raumolin-Brunberg – T. Nevalainen)

(2006) Marttila, Ville (LAUDATUR): *Recipes for Portage Dyvers: A contextualised edition of the culinary recipe collection in Durham University Library MS Cosin V.III.11 ff. 1-21*. (I. Taavitsainen – L. Kahlas-Tarkka)

- (2005) *Hölsä*, Heini (MCL): The Concepts of Courtliness, Chivalry and Knighthood in Chrétien de Troyes' and Sir Thomas Malory's *Arthurian* Cycle: A Comparative Study. (L. Kahlas-Tarkka – M. Salenius)
- (2005) *Jokiaho*, Christine (ECL): No Man Is An Island? Solitary Characters in English Poetry From the 7th to the 19th Century. (L. Kahlas-Tarkka – M. Salenius)
- (2004) *Honkapohja*, Alpo (ECL): "A Little Jest befell in the East" - A Genre Study of *Sidrak and Bokkus*. (I. Taavitsainen – L. Kahlas-Tarkka)
- (2004) *Sorva*, Elina (LAUDATUR): From an analytic phrase to an atomic connective: the grammaticalization and diachronic developments of the concessive connective *albeit*. (M. Kilpiö – A. Meurman-Solin)
- (2003) *Ali Abdul-Qadir*, Drakhshan (LUB): Strong Women in Chaucer's *Canterbury Tales*. (M. Salenius – L. Kahlas-Tarkka)
- (2003) *Hirvilahti*, Maria (MCL): Saints and Sinners: Heavenly Chivalry in Malory's *Tale of the Sankgreal*. (M. Salenius – L. Kahlas-Tarkka)
- (2003) *Qvist*, Ia (CL): Women and Their Lives as Portrayed in the Writings of Anglo-Saxon England and Medieval Iceland. (L. Kahlas-Tarkka – M. Kilpiö)
- (2003) *Silfverberg*, Hannu (MCL): Negation in the Two Extant Versions of Layamon's *Brut*. (L. Kahlas-Tarkka – K. Peitsara)
- (2002) *Mannermaa*, Anu (CL): The names of the animals in the Pentateuch in five English bible translations from the Old English to the Present-day English period. (M. Kilpiö – M. Rissanen)
- (2002) *Martins Branco Correia Lopes*, Marianna (MCL): The Semantic Field of 'Evil' in Early English. (M. Kilpiö – I. Taavitsainen)
- (2001) *Juhola*, Eero (MCL): King Arthur's Campaigns as Medieval War Expeditions. (M. Rissanen – L. Kahlas-Tarkka)
- (2001) *Nevalainen*, Sirkka (NSL): Words referring to clergy in Bede's *Ecclesiastical History of the English People*. (M. Rissanen – M. Kilpiö)
- (2000) *Granlund*, Hanna (MCL): The Eternal King – A Study of the Arthurian Works by Sir Thomas Mallory and Stephen R. Lawhead. (M. Rissanen – B. Pettersson)
- (2000) *Heikkinen*, Kanerva (ECL): Old English lexical items relating to Baptism (M. Rissanen – M. Kilpiö).
- (2000) *Häggqvist*, Tea (MCL): Coldness in Old English Texts – a semantic study of *calan* and *freosan*. (M. Rissanen – M. Kilpiö)
- (2000) *Kilpinen*, Päivi (ECL): Words indicating church as a spiritual and temporal body in Old English Prose texts. (M. Rissanen – M. Kilpiö)
- (2000) *Korhonen*, Paula (ECL): The *Gouernayle of Helthe*: An Edition of MS Sloane 989. (I. Taavitsainen – M. Rissanen)

TULEVAA OHJELMAA:

Oraalisuus, muisti ja traditio SKS tutkijaseminaari

OHJELMA kevät 2009

- 27.2. klo 13.15 - 15 **Tuomas M. S. Lehtonen**, alustus David Graeberin teoksesta *Towards an Anthropological Theory of Value: The False Coin of Our Dreams*
- 3.3. Key note lecture by **professor Rodney Thomson** and a seminar / workshop (see programme below)
- 13.3. klo 13.15 - 15 **Samu Niskanen**, alustus post doc -tutkimuksesta
- 27.3. klo 13.15 - 15 **Ingmar Söhrman**, tba
- 24.4. klo 13.15- 15 **Linda Kaljundi**, alustus väitöskirjatyöstä
- 8.5. klo 13.15 - 15 tba
- 15.5. klo 13.15 - 15 *Suullisen tradition jälkiä viron ja suomen vanhimmassa kirjakielissä*, esitelmöijät professori Kaisa Häkkinen ja FT Kristiina Ross
- 5.6. klo 13.15 - 15 tba

Tekstit saatavilla etukäteen Ilona Pikkaselta

Tiedustelut: Ilona Pikkanen, p. 0201 131 201, ilona.pikkanen@finlit.fi

Muistathan maksaa Glossa ry:n jäsenmaksun?

Lisätietoja sivulla 4

Workshop:

BIG CITIES IN EUROPE: CITIES IN SPACE

20 April 2009

House of the Sciences (Tieteiden talo), Kirkkokatu 6, Helsinki. Room 505 (5th floor)

Organised by Finnish Historical Society

This will be the first of a series of International Workshops; others will be organised in 2010 and 2011 in Tampere and Turku

Programme:

10.00 – 10.30am   **Registration**

10.30am   **Welcome**, Marjaana *Niemi*, Finnish Historical Society

10.40 - 12.00am   **Early Modern Period** (chair Peter Clark)

Marc *Schalenberg* (Collegium, Helsinki): The Design of Space in German Residential Cities in the 18th Century

Riitta *Laitinen* (Turku): Urban Threats in Seventeenth-Century Turku

Lunch 12.00 - 1.00 pm

Information about the 10th International Conference of the European Association for Urban History, Ghent, August 2010

1.00 - 2.15pm   **Middle Ages** (chair Björn *Forsén*)

Prof. Marc *Boone* (Ghent, President of EAUH): Big Cities in Late Medieval Europe

Commentator: Tapio *Salminen* (Tampere)

2.15 - 2.45pm   **Helsinki Atlas** (chair Marjaana *Niemi*)

Marjatta *Hietala* (Tampere) and Martti *Helminen* (Helsinki City Archives)

Break

3.00 - 4.30pm   **Modern Period** (chair Taina *Syrjämaa*)

Henri *Terho* (Turku): Castle in the Square: Drama Transforming City Space

Jussi *Wacklin* (Helsinki): Drinking and Public Space: St Petersburg in the 20th Century

Timo *Vilén* (Tampere): The Attractiveness of Stockholm

4.30 pm   **Reception** at House of the Sciences

Sponsored by: History Department, University of Helsinki Urban Facts, Helsinki City

European Association for Urban History

Organisers: Peter Clark, Björn *Forsén*, Marjatta *Hietala*, Marjaana *Niemi*, Taina *Syrjämaa*

For participation please confirm by the 5th April 2009 to Matti Hannikainen at
mzhannik[at]mappi.helsinki.fi

Please include your name, affiliation (if any), email address, I will/will not attend the reception

The Heritage of Antiquity in the Middle Ages

Tuesday 3rd March 2009 10 am – 3 pm

Finnish Literature Society, Festivity Hall (2nd floor), Hallituskatu 1, Helsinki

10–12 **William of Malmesbury and the Ancient World**, Professor Rodney Thomson,
University of Tasmania, School of History and Classics

Roman Past and Roman Language in Twelfth-Century English

Historiography, Professor Lars Boje Mortensen, University of Southern
Denmark, Odense

12–13 Lunch break

13–15 **William of Malmesbury's Augustinianism and its Classical Sustenance**, Dr.
Sigbjørn Sønnesyn, University of Bergen, Centre for Medieval Studies

Reading Geoffrey of Monmouth as an Ancient Historian, M. A. Jaakko
Tahkokallio, University of Helsinki, Department of History

**Observations on a Carolingian Reading of Augustine. The *De Genesi ad
litteram* in Paris lat. 2112 (St. Amand, ca. 800)**, M. A. Jesse Keskiaho,
University of Helsinki, Department of History

The Seminar is organized by the Finnish Literature Society, the Nordic Centre for
Medieval Studies (NCMS, University of Bergen, Norway) and the University of Helsinki
(Department of History).

Inquiries: Ilona Pikkanen, Finnish Literature Society, p. 0201 131 201,
ilona.pikkanen@finlit.fi Samu Niskanen, University of Helsinki,
samu.niskanen@helsinki.fi

Glossan ohjelmaa keväällä 2009:

Maaliskuun ja huhtikuun esitelmät pidetään Tieteiden talolla, salissa 404 (Kirkkokatu 6, Helsinki) kello 18:15 alkaen.

10.3. Hannele *Klemettilä*: “Meren antimet keskiajan keittiössä. Ruokakulttuurinen katsaus”

21.4. Janne *Harjula*: “Keskiajan jalkinemuotia – kirjallisten, kuvallisten ja arkeologisten lähteiden erot ja kohtaamiset”

25.-28.6. Glossa näkyy ja kuuluu myös Turun keskiaikamarkkinoilla

Kutsu:

Glossan kevätkokous 10.3.2009

klo 17:30

Tieteiden talo

sali 401

Tervetuloa!

KONFERENSSIT:

7. – 10.5.2009	<i>International Congress on Medieval Studies</i> , Kalamazoo MI, USA
13. – 6.7.2009	<i>International Medieval Congress</i> , Leeds, UK
20. – 22.8.2009	<i>Dante and Transgression</i> , Tampere
20. – 22.8.2009	<i>Passages from Antiquity to Middle Ages IV</i> , Tampere

Sisältö:

Glossa-info	2
Päätoimittajan pöydältä	2
Puheenjohtajan tervehdys	3
Jäsenmaksu	4
Tieteessä tapahtuu	5
Keskiaika keskellämme	6
Glossan hallitus	7
<i>Suhonen</i> , Mervi: Tarjolla huhtikuussa: Nahkaisia herkkupaloja	9
<i>Honkapohja</i> , Alpo: Keskiajan opetus ja tutkimus Suomessa 2000-2008:	
Helsingin yliopisto, osa III	12
Tulevaa ohjelmaa	16

Glossa r.y.
Tieteiden talo
Kirkkokatu 6
00170 Helsinki